

Trestní odpovědnost právnických osob

Compliance programy

JUDr. Roman Felix
Mgr. Ondřej Ambrož

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, (účinnost od 1. 1. 2012)

- aktuálnost problematiky trestní odpovědnosti právnických osob (TOPO) v kontextu doby
- důvody a okolnosti kodifikace TOPO
- z. č. 418/2011 Sb., platnost od 22. 12. 2011, účinnost od 1. 1. 2012
- dosavadní novelizační proces

Základní pojmy z. č. 418/2011 Sb.

- vymezení PO odpovědných za trestnou činnost - § 2 a násl.
- základní principy trestní odpovědnosti FO a PO
 - úmysl
 - nedbalost
- princip přičitatelnosti
- formy trestné součinnosti
- stadia trestné činnosti
- tresty - § 15 a násl.

Novelizace zákonem č. 183/2016 Sb.

- zásadní změna z. č. 183/2016 Sb. účinná od 1. 12. 2016
- zpřesnění definice osob, jejichž jednání je přičitatelné PO
- zásadní změna katalogu trestných činů přičitatelných PO - § 3
 - reverzní definice trestných činů PO
- vložení exkulpačního pravidla - § 8/5
- rozšíření výčtu t.č., u nichž nelze aplikovat účinnou lítost – § 11/2

Zánik trestnosti / vyvinění se z TOPO

➤ účinná lítost (§ 11)

„Trestní odpovědnost právnické osoby zaniká, jestliže dobrovolně upustila od dalšího protiprávního jednání a

- a) odstranila nebezpečí, anebo škodlivému následku zamezila nebo škodlivý následek napravila, nebo*
- b) učinila státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu o trestném činu oznámení v době, kdy nebezpečí mohlo být ještě odstraněno nebo škodlivému následku trestného činu mohlo být ještě zabráněno.*

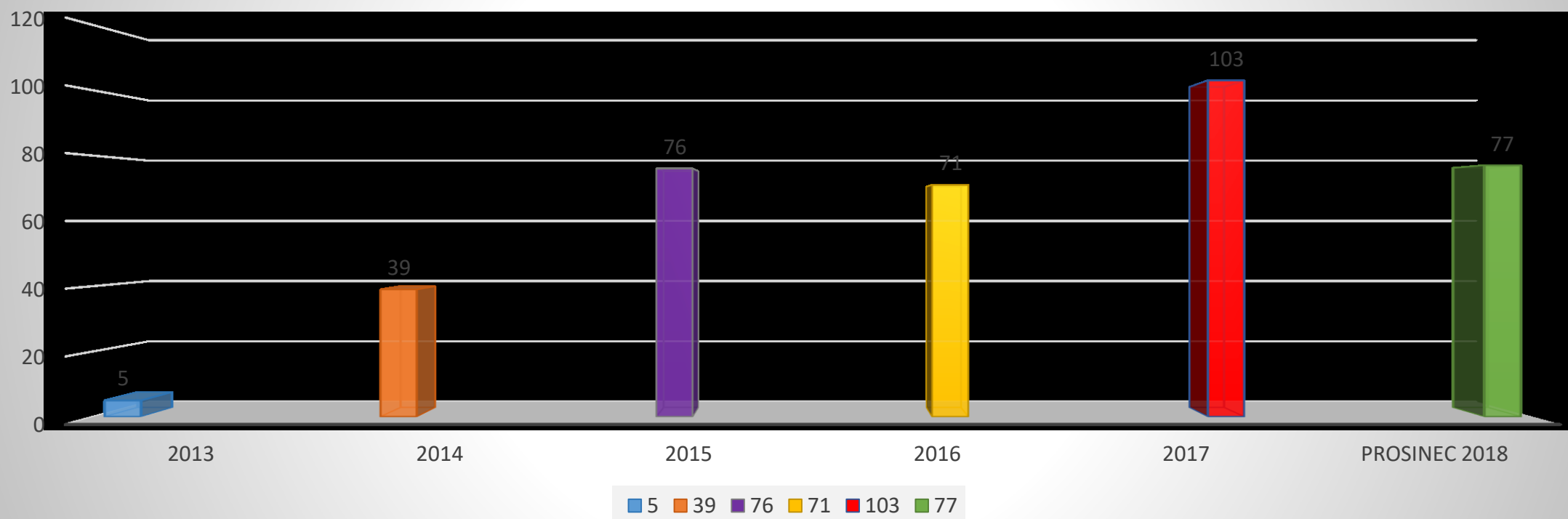
➤ exkulpace (§ 8 odst. 5 – novela z. č. 183/2016 Sb.)

„Právnická osoba se trestní odpovědnosti zproští, pokud vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu zabránila“

Vývojové trendy trestního stíhání právnických osob

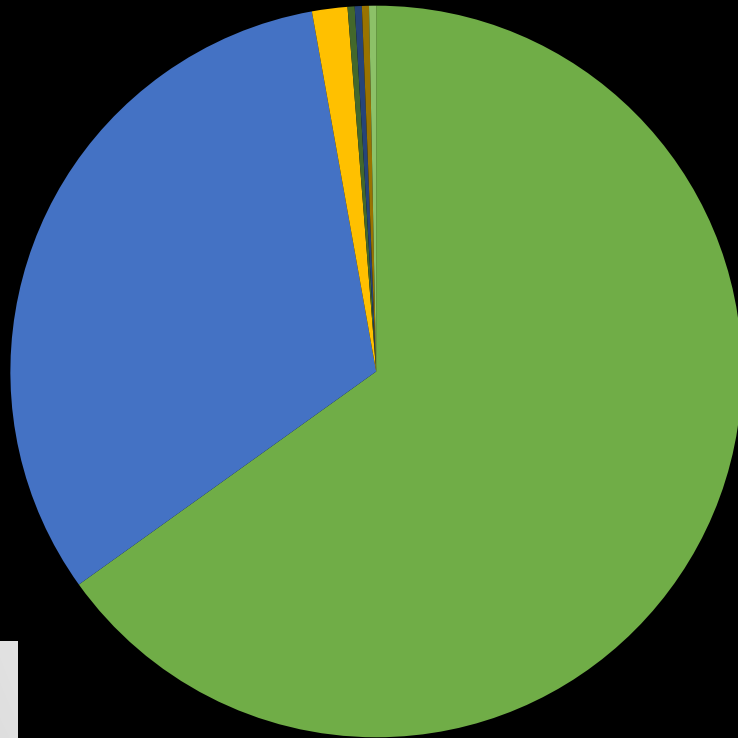
➤ dosavadní efektivita trestního stíhání PO, zásada legality

K prosinci 2018 pravomocně odsouzeno 371 právnických osob

Vývojové trendy trestního stíhání právnických osob

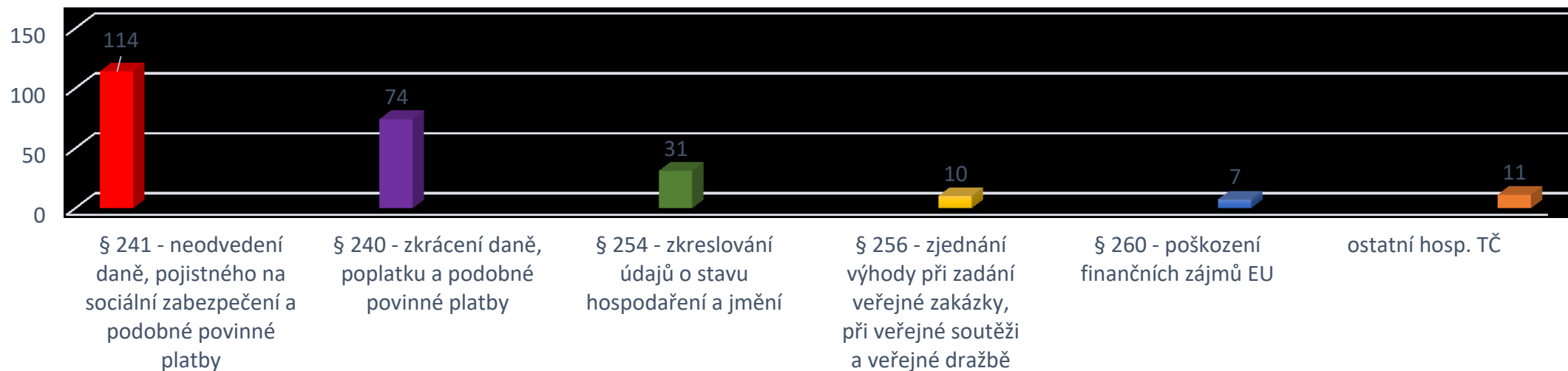
➤ nejčastěji stíhané trestné činy

- TČ hospodářské - 62,5 % (nejčastěji daňové delikty, např. zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, neodvedení pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby, ale také např. zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění apod.)
- TČ proti majetku - 30,8 % (podvod, úvěrový podvod, dotační podvod, podílnictví apod.)
- TČ proti pořádku ve věcech veřejných - 1,5 % (padělání a pozměnění veřejné listiny, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, podplácení)
- TČ proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti - 0,3 % (kuplířství)
- TČ proti životnímu prostředí - 0,3 % (neoprávněné nakládání s odpady)

Nejčastěji stíhané skutkové podstaty

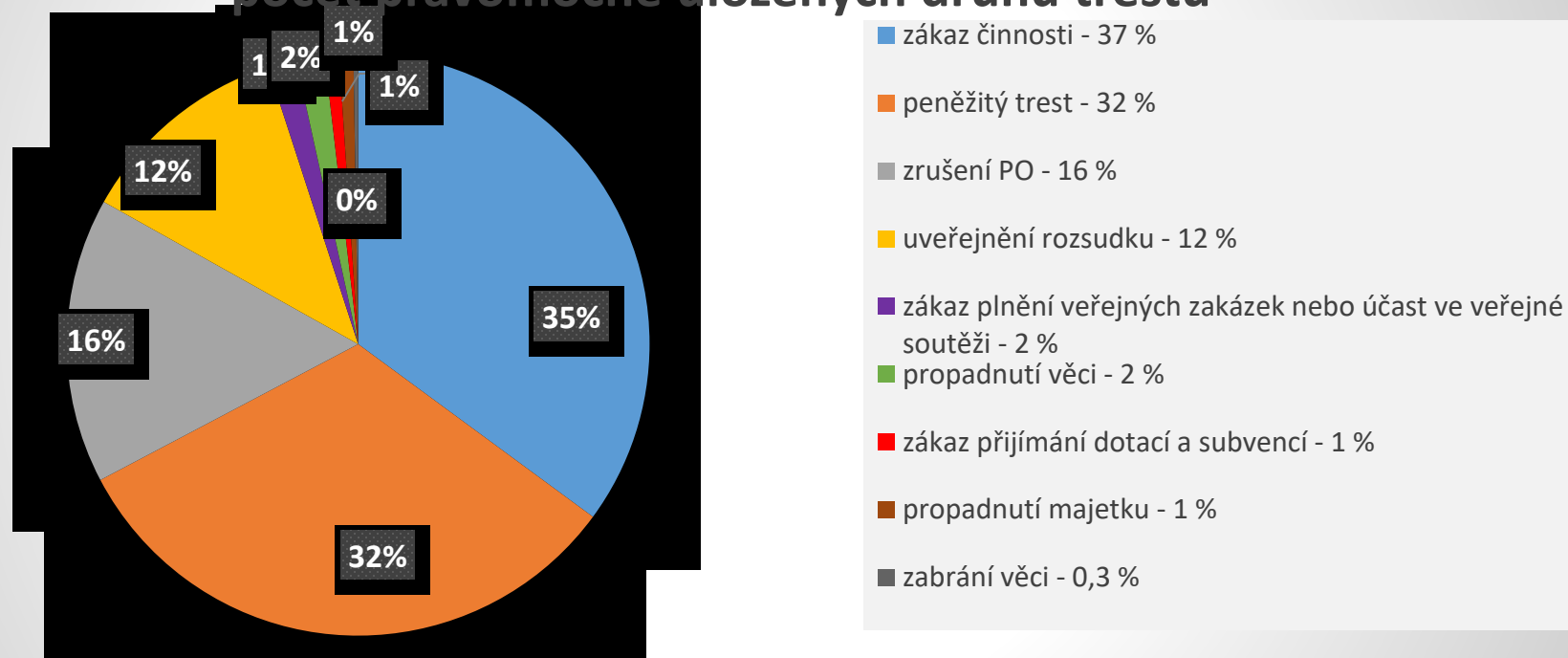
Vybrané druhy pravomocně odsouzených trestných činů a jejich počet k prosinci 2018

Trestání právnických osob

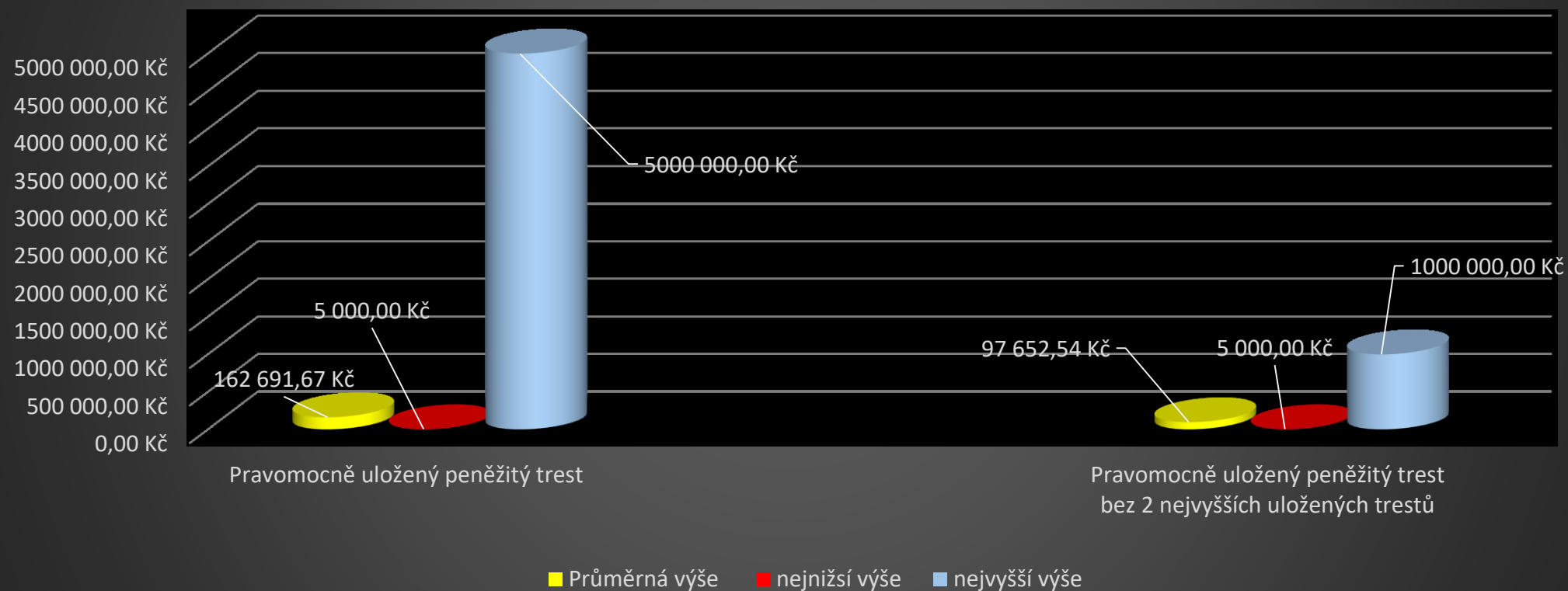
- dopady zahájení trestního stíhání do podnikatelské činnosti PO (účast ve veřejných zakázkách, reputační škody,)

počet pravomocně uložených druhů trestů

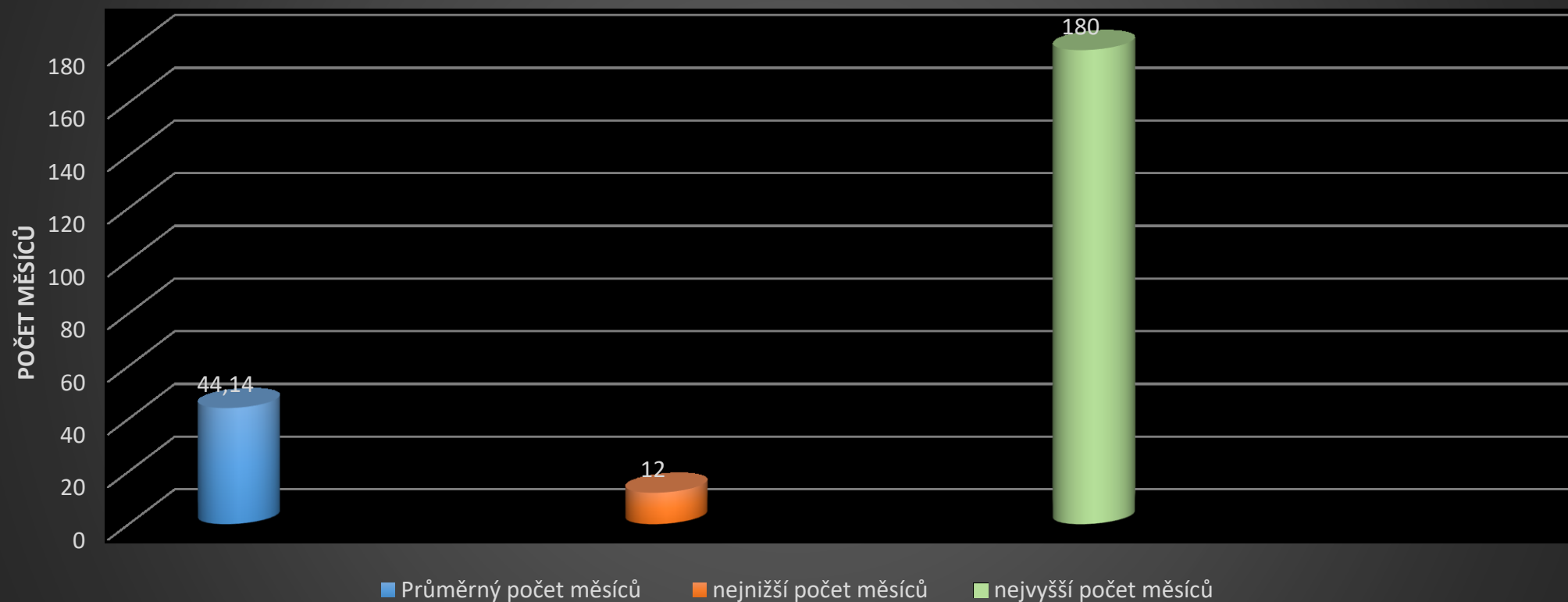
Trestání právnických osob - peněžitý trest

Průměrné výše peněžitého trestu

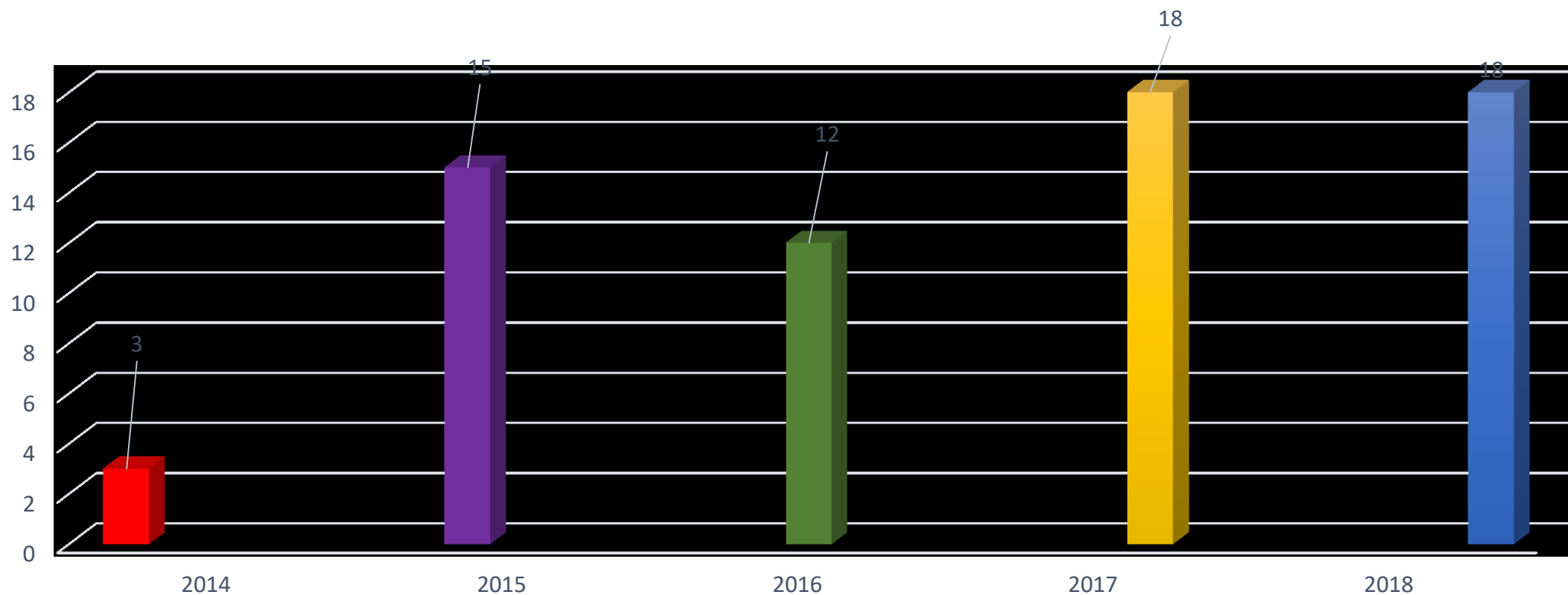
Trestání právnických osob – zákaz činnosti

Pravomocně uložený trest zákazu činnosti

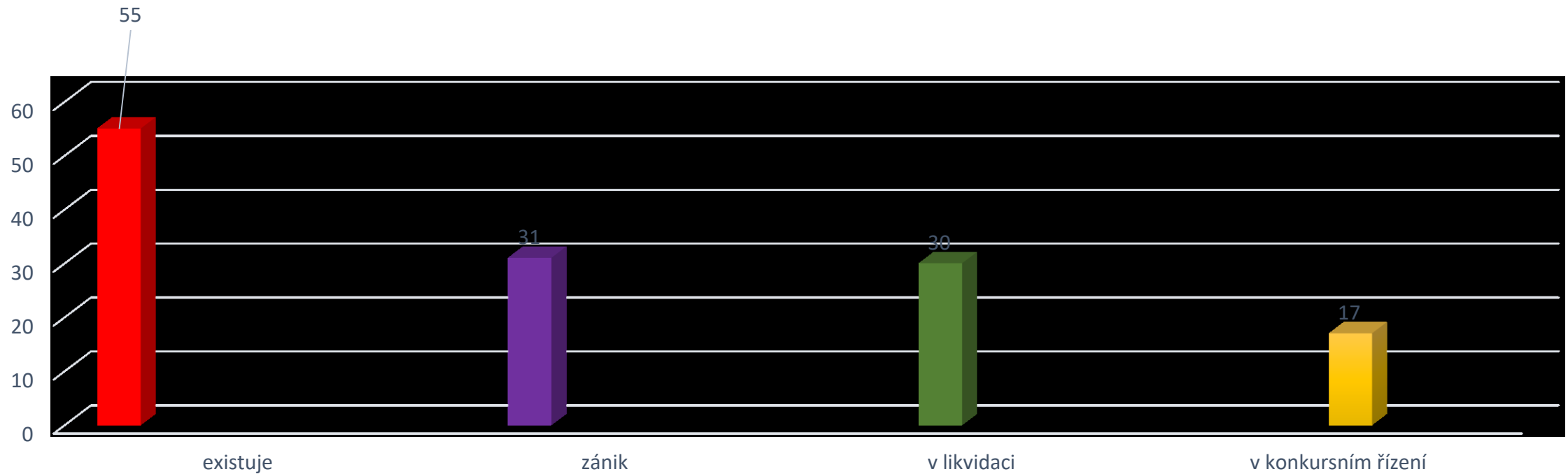
Trestání právnických osob – zrušení právnické osoby

Počet pravomocně uložených trestů zrušení právnické osoby

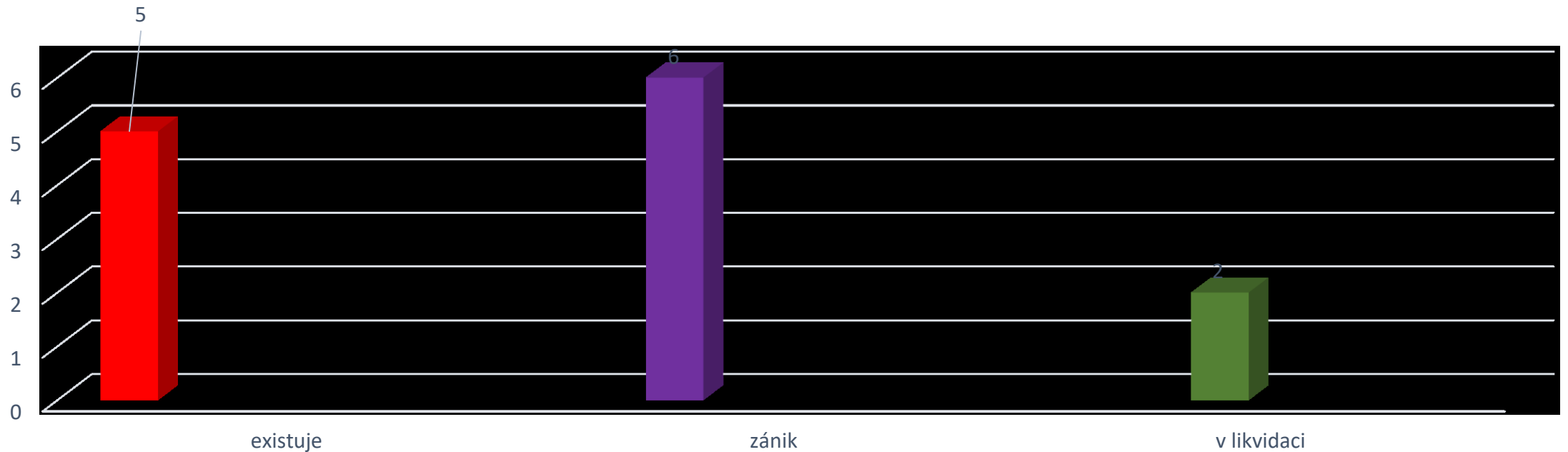
Trest zákazu činnosti

Aktuální stav společností, kterým byl mezi léty 2014 – 2018 uložen zákaz činnosti

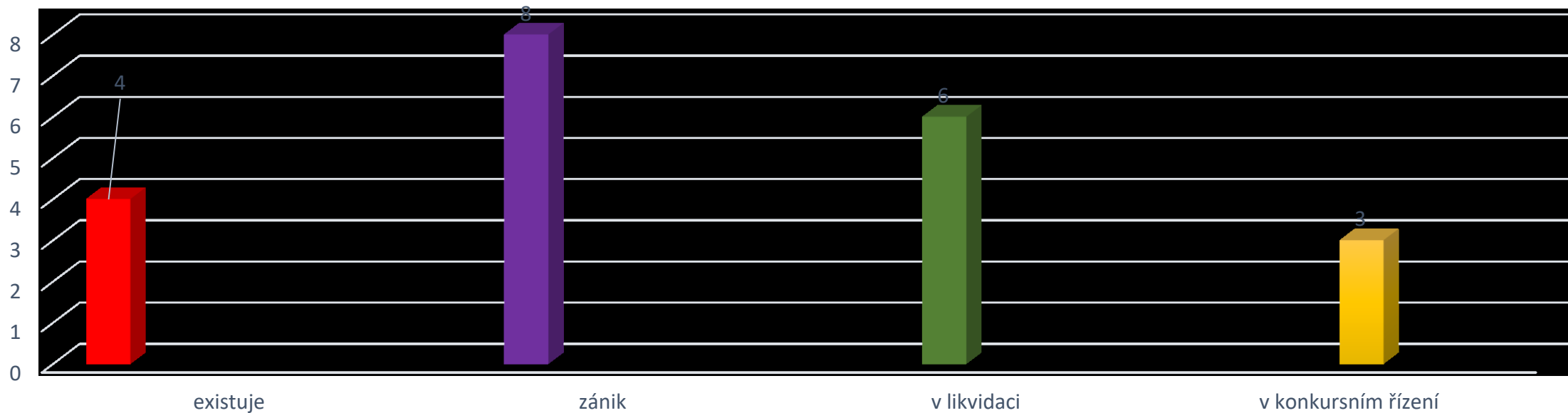
Trest zákazu činnosti – nabytí PM 2014

Aktuální stav společností, kterým byl v roce 2014 uložen zákaz činnosti

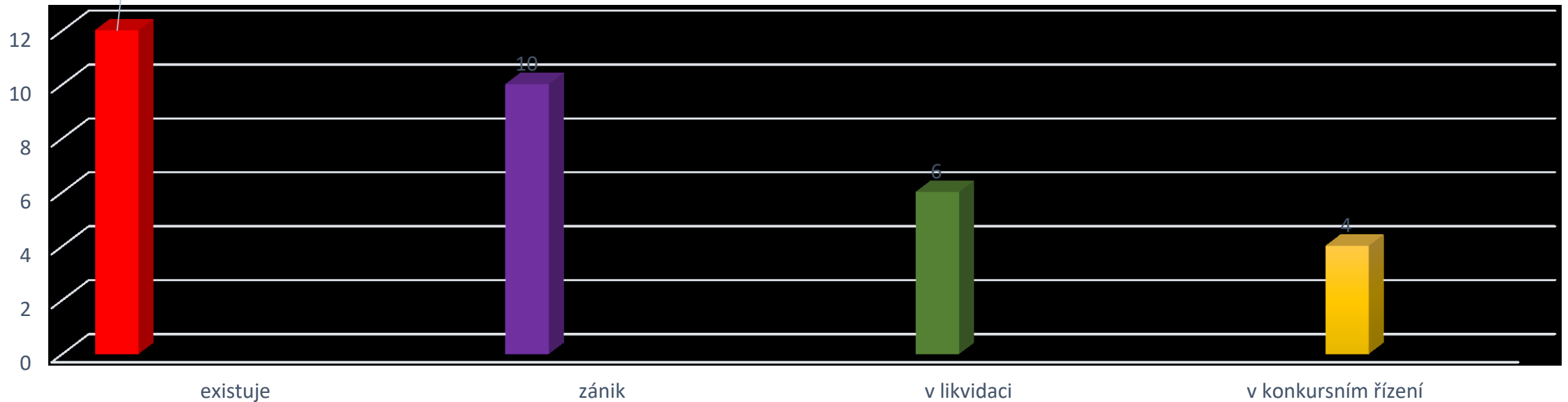
Trest zákazu činnosti – nabytí PM 2015

Aktuální stav společností, kterým v roce 2015 uložen zákaz činnosti

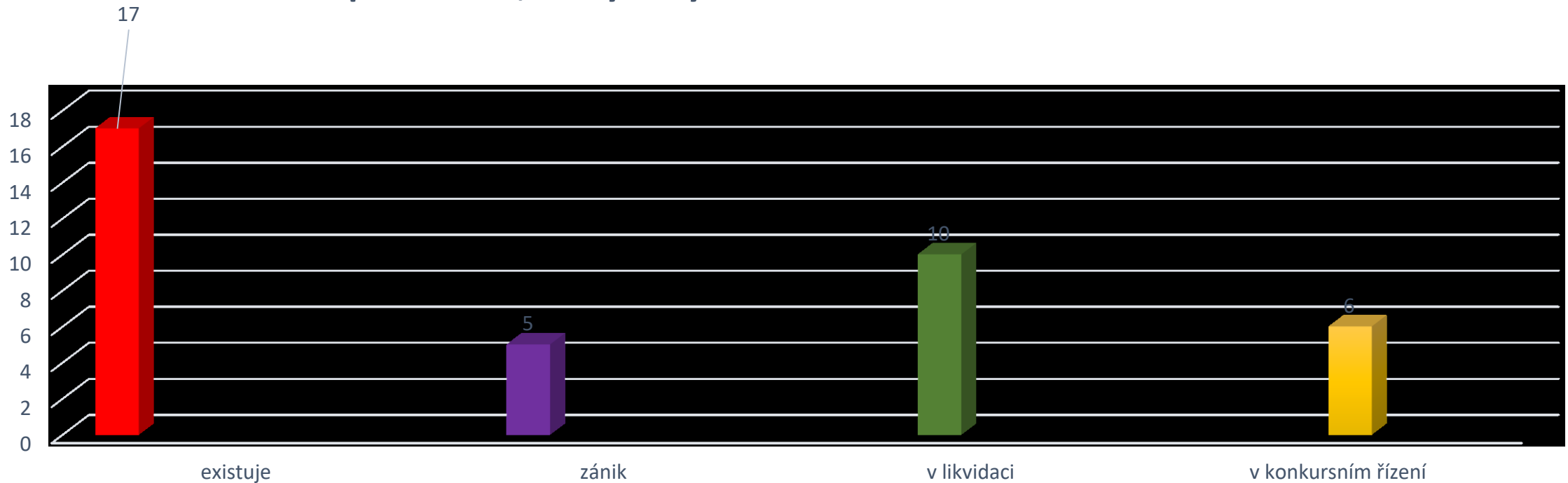
Trest zákazu činnosti – nabytí PM 2016

Aktuální stav společností, kterým byl v roce 2016 uložen zákaz činnosti

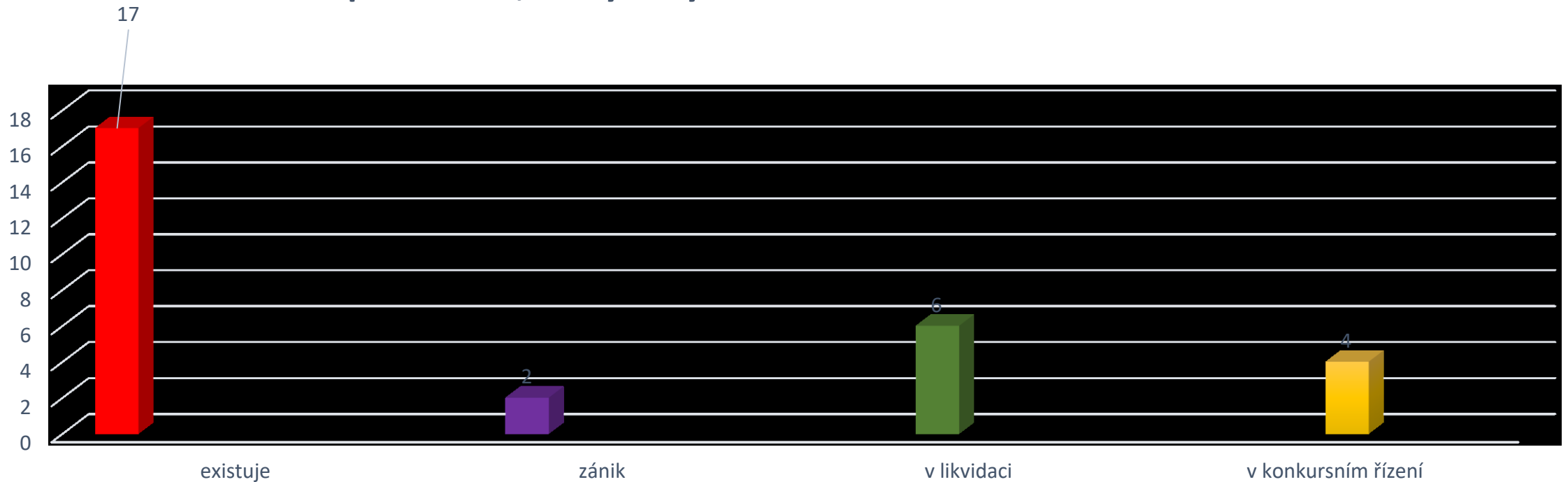
Trest zákazu činnosti – nabytí PM 2017

Aktuální stav společností, kterým byl v roce 2017 uložen zákaz činnosti

Trest zákazu činnosti – nabytí PM 2018

Aktuální stav společností, kterým byl v roce 2018 uložen zákaz činnosti

Funkční systém compliance jako obligatorní předpoklad exkulpace dle § 8/5 TOPO

- “soulad předpisů a skutečnosti“, také “ABC“ = Anti-Bribery and Corruption compliance programs
- compliance systém - funkční soustava interních hmotněprávních a procesněprávních předpisů a pravidel fungování, který má účinně předcházet páchání trestné činnosti v rámci činnosti PO
- soustava interních předpisů v rámci compliance systému sestává zpravidla:
 - z “Compliance směrnice“ jako základního organizačního a procesního předpisu prevence protiprávních jednání ve společnosti,
 - z “Etického kodexu“,
 - ze speciálních compliance směrníc zpravidla podle charakteru činnosti PO (např. k veřejným zakázkám a soutěžnímu právu, ve zdravotnictví pravidla jednání s farmaceutickými firmami, antikorupční předpis atp.)
 - z dalších interních směrníc – Organizační řád, Pracovní řád atp.

Funkční systém compliance jako obligatorní předpoklad exkulpace dle § 8/5 TOPO

- Etický kodex je interní hmotněprávní předpis obsahující soubor etických, mravních a profesních zásad závazných pro členy statutárních orgánů a jiných řídicích a kontrolních orgánů, osoby v pracovněprávním nebo obdobném poměru, pro společníky/akcionáře, obchodní či smluvní partnery atp.
- funkční compliance systém musí být zajištěn personálně, organizačně i obsahově
- Compliance manažer / Compliance útvar
 - úloha a postavení v rámci PO
 - vztahy s managementem
 - systém odpovědností

Funkční systém compliance jako obligatorní předpoklad exkulpace dle § 8/5 TOPO

- základní principy compliance systému: procedurální pravidla prosazování zásad zakotvených v Etickém kodexu a dalších interních směrnicích
 - prevence, proškolení a přezkušování,
 - kontrola znalostí a vynucování dodržování zásad stanovených Etickým kodexem
 - detekce problému i nedostatků compliance systému, informační toky
 - reakce na zjištěný problém
 - sankční mechanismy
 - vyvozování opatření preventivního charakteru
- Whistleblowing, ochrana interního oznamovatele
- ISO 19600 – Compliance management systém (2014),
- ISO 37001 – Protikorupční management systém (2016)

Metodika NSZ ze dne 14. 8. 2018

- Materiál vytvořený pro výkladovou praxi státních zástupců
- Přibližuje úpravu vyvinění dle § 8 odst. 5 ZTOPO
- Konkretizuje hlediska, která je nutno brát v potaz:
 - Funkční hledisko
 - Materiální hledisko
 - Časové hledisko
 - Personální hledisko
 - Potentní hledisko
 - Procesní hledisko

Funkční a materiální hledisko exkulpačního důvodu z TOPO

- *Funkční hledisko - zda bylo vynaloženo veškeré úsilí, které je možné na právnické osobě spravedlivě požadovat, je vždy nutno posuzovat ve vztahu k účelu předmětného opatření*
- *Materiální hledisko – při posuzování, zda bylo vynaloženo veškeré úsilí, které je možné na právnické osobě spravedlivě požadovat, je třeba přihlížet také ke konkrétním poměrům a možnostem předmětné právnické osoby*

Časové a personální hledisko exkulpačního důvodu z TOPO

- *Časové hledisko – vynaložení veškerého úsilí, které lze na právnické osobě spravedlivě požadovat, je vždy nutno posuzovat s ohledem na dobu, kdy byla opatření uskutečněna*
- *Personální hledisko – posuzování, zda bylo vynaloženo veškeré úsilí, které je možné na právnické osobě spravedlivě požadovat, je vždy třeba vykonávat ve vztahu k okruhu osob, které mohou spáchat protiprávní čin přičitatelný dané právnické osobě*

Potentní a procesní hledisko exkulpačního důvodu z TOPO

- *Potentní hledisko - zda bylo vynaloženo veškeré úsilí, které je možné na právnické osobě spravedlivě požadovat, je vždy nutno posuzovat také ve vztahu ke způsobilosti předmětného opatření*
- *Procesní hledisko – při posuzování, zda bylo vynaloženo veškeré úsilí, je třeba brát zřetel na kontinuální aktivity právnické osoby*

Compliance program od Felix a spol.

- **Děkuji za pozornost**

JUDr. Roman Felix
roman.felix@akf.cz
Mgr. Ondřej Ambrož
ondrej.ambroz@akf.cz

F

Felix a spol.

ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Felix a spol. advokátní
kancelář, s.r.o.
U Nikolajky 5
150 00 Praha 5

tel: +420 251 081 111

www.akf.cz